KAREL TOMAN

POHÁDKY KRVE

KAREL
TOMAN

K A R E L T O M A N

SOUBOR VERŠŮ

I

POHÁDKY KRVE

KAREL TOMAN

POHÁDKY KRVE

1928

NAKLADATEL FR. BOROVÝ V PRAZE

PROBUZENÍ

Do hlubin ticha a tmy modravé,
jež neztřísnilo vášně vzpěnění,
(květiny čisté vonně kvetly tam)
vpad' výkřik krve v touze hladové,
surový výkřik krve.

Nadarmo spínáš ruce k modlitbám,
nadarmo lkáš k své matce, sirota.
Již všechno nadarmo! Jen poslechnout
ten hlas, to plání, jež ti žehne zrak
a žádostí dme ňadra.

Znáš pohledy, pod nimiž zardělá
se chvěješ, chtivé, dotěravé pohledy.
A chudoba tak tvrdá lůžka ustýlá!
I ve snách děsí hladem zoufalé!
Tak špinavě a sprostě!

Nech modlení. Stín matky zmučené
víš, jak ti drásal duši do krve.
Umřela, jako žlutá světice
a smutná vůně po ní ještě jizbou chví.
Ach, k čemu jitřit rány?

Již zapomeň. A směj se vesele.
Tvé ruce jemné nejsou pro mozoly.
Tvé duše čistota – eh, k smíchu, opravdu,
jen směj se, směj se hezky vesele,
jen směj se, Ji snad zdržíš v dáli.

VE DVOU

Prázdno je v kavárně. Půlnoc.
Plyn stažený stlumeně zpívá.
Ospalý gentleman kleje
nad hloupým žurnálem dnešním
a časem se pokradmu dívá
na moje děvče.

Má Růža vesele žvatlá
a směje se dekadentům
a verše jich paroduje
posměšným slovem i gestem,

až gentleman seriosní
uražen vstává.

Jsme sami. Sklepníci dřímou.
Jsme sami, sami vždy budem,
sami v své radosti, bolu.
Bez boha, bez víry v život,
bez velké víry druh v druha
jdem spolu přece.

Život svůj žijeme bouřně,
bez počtů, bez úvah pijem
plamenné víno okamžiků.
Umíme smát se a zpívat,
život nás naučil pláči
hořkému ve dvou. –

Viď, půjdeme do ulic spících,
kde ticho koberce klade
pod naše kroky. Nuž, pojďme!
Noc zimní, sklenutá k výším,
dá nový akcent nám v duše,

chladný a silný.

Tak půjdem: vždy ruku v ruce.
Tak půjdem: chladní a silní.
Nemáme víry, leč víme,
že musíme spolu. Vždy spolu.
Vztek světa se odrážet bude
o krunýř dvojí.

TRPÍCÍ

I

Ten filigránský prstýnek,
v němž krůpěj krvavá plála,
jsem bez lítosti s prstu svlek',
tak lehce svlek',
jak tys mi lhostejně jej dala.

Zas má jej žena. Ne jak ty
ledová v útočné kráse,
má oči bolestí prováty

a ne jak ty
jen pro efekt teskně zadumá se.

Ji srazil život. Rozpětí
touhy smet' do kalu, bláta.
Ach, ona nikdy již nevzletí,
jen bolem posvětí
svou duši, v níž záře snů sváta.

– Oh, sluší ti, sluší překrásně
ten despektu úsměv velkolepý. –
Leč ona trpí vždy nehlasně
a nehlasně
krev z žil jí teče křečovitými tepy.

SEN

Ta bizarrní chvíle! Tvé vlasy
kol hrdla mého se stočily,
jak hadi je sevřely, rdousily
tvé vášnivé vlasy.

A bolestná rozkoš mým tělem
se rozlila zhasínavě
a zmíravě tekla k hlavě,
když prosákla tělem.

Mé oči semkly se. A tvoje ruka bílá
je lehce zatlačila.

BLASFEMIE

Nesu vám růže. Ještě hoří
červnové slunce v jejich květech
sametnou krví západu.

Ah, nemluvte. Jste příliš slabá.
Dejte mi ruku, ať v ni přejde
ten letní rythmus krve mé.

A poslechněte: tam je radost
za záclonami spuštěnými
a slunce tančí na květech.

Zde máte chlad a teskné šero.
Stlumeně zní sem písně z venku.
To ladí, viďte, k vzpomínkám?

A vaše oči rozšířené
a vaše bledost příliš jemná
se ode dneška odvrací.

Byl jednou červen – Víte ještě?
Krev čísi kvetla rudým žárem.
A v duši touhy zpěv se třás'.

Sny naivně z očí vyhlédaly
a v slzách zpět se navracely –
eh, raděj nechme hloupostí!

A onu růži pružnou, štíhlou,
vám vsadím na hrob. Na památku.
Ach odpusťte, vy pláčete?
Nuž s Bohem, s Bohem.

SLAVNÉ JARO

Pohádka krve. V dlouhém odříkání
za snění nočních tajně zkvétala
a teď! tak rudě zaplála
a vysmála se odříkání
a divě zavýskla do jarních větrů vání.

Omladlou mízu pije z dechu země
a horkou touhu z temných zraků žen,
smích jásavý má pro ten zmatek ve mně
s refrénem jedním: Ven! jen ven,
za novým obzorem, jenž neohraničen!

Jsou hloubky neznámé, závratné výše,
kam nedostoupla inspirace chvil,
jsou těla svěží, každé prudkou vůní dýše,
jsou čistá snění, jdoucí tiše –
a po tom prahnu, bych se žhavě zpil.

A pro Vás, která pohádkou jste sama,
verš galantní by blasfemií byl,
pro Vašich očí smutné drama
mám pohled měkký za večerních chvil
a teplý ruky stisk, jak v dlouhé zimě byl.

FIN DE SIÈCLE

Ubohá duše! – „Modli se a pracuj!“
zpovědník basem cynickým ti říkal,
když v tobě touha křehká tříštila se
a nervy trhal mráz a vedro zase
a hřích již tebou smýkal.

Co sladký Kristus? Žebrák, chudých kníže.
Eh, raději zapomnít! A Afroditě
jsi dala bílé tělo, hloubku očí.
V triumfu pohlaví jen zřídka stočí
se v minulost a pláčí skrytě.

Jdou dni a noci. Strašné, hnusné noci. –
Přicházím k tobě. Jaké to máš vlasy!
Tak těžké, vonné, sametové vlasy!
Ne, nelíbej. Chci hladit tvoje vlasy.
Chci spát. Dej mi své vlasy!

– Nuž ano! Umřem. Bože, proč jen pláčeš?
Ó hleď, to číše, ze které pil Rolla.
Podej mi ruku. Líbej moje čelo.
Pij, drahá. – V očích náhle se mi stmělo
a v duši kdosi volá, volá...

PÍSEŇ ŽIVOTA

Hle, pohřeb nevěstky. Vůz tempem jednotvárným
zaniká mlhavou ulicí
s tím tělem vášnivým, kdys opojně tak žárným
ve vznětech touhy.

Vlas tmavý rozpuštěn pad' v úběl ztuhlých ramen
i v ňader rozlil se linie,
zrak její tušením neznámých světů zmámen
zavřel se hrůzou. –

Jí v žilách zpívala palčivý refrén touhy

krev žárem polibků vznícená
– oh byl to jásavý a hravý valčík dlouhý! –
až padlo fine.

A v hnusu nad masem, jež hnijíc ještě hýří,
ta žena bez duše chápala,
proč posměch frivolní dřív měla, cit, jenž víří
a pláče v Duších.

Stesk kalil neznámý zrak její v chvílích snění
a touha jediná chvěla jí:
žít znova, kohos mít, by mohla v zapomnění
orgií, špíny

zas čista milovat. Tak toužila a snila,
sílena illusí dětských dnů,
jež plála kouzelná a vznešeně tak bílá
v ztracené dálce.

A marně toužila. Šla k Bohu svého mládí,
klekala před Panny oltáře,
však z chrámů prchala, jak uštvaná zvěř pádí

k smrtícím srázům.

Smrt velká, tragická, to božství nekonečné,
jež dýše nejvyšším soucitem,
ji jala ve svůj klín a ukojení věčné
schvěla jí ve tvář.

KONEC VĚKU

Mře v nemocnici paní Venus.
Voskové prsty drolí květy
z povadlých věnců lásky, jara
a přísně chřestí růžencem.

Básníci příliš unavení
pijí a kouří cigarety
a v loktech lhostejných žen pějí
subtilní verše zhnusení.

A imperator posvěcený

polibkem božským Apollona
v centových botách šlape Musám
na bosé nohy mramorné.

U RAKVE

Pochmurný pokoj. Pár amateurů umění.
A v rakvi ležíš Ty. Mramorový klid zjasnil
Tvé tahyp v oslední úsměv.

Polorozvité růže, zrosené ještě červnovou nocí,
sladké žlutavé růže, na něž jsi býval tak pyšný,
voní z Tvé rakve. Příteli, Tvoje jara!

Jak ten vzduch zšedl! Stesk hořký a údiv tu cítím
nad Tebou, zmlklým již, melancholicky vážným
a touhu po písních, jimiž zvonila Tvoje jara.

I ona přišla. Cítíš ten pronikavý parfum? –
Oh, přišla, s tou lichotnou něžností hadí,
jež rdousila Tvoje sny. Vítězná, k triumfu přišla.

Žena, jak znals ji. Oh, nelkejte, drahá...
ten havraní vlas... a pocely žhavé... a extase nocí...
Život je štědrý. Vše Vám nahradí.

* *
*

Ó hrajte! Večer je smutný,
svítilny zmateně hoří,
sníh pokradmu do ulic padá
a popel v duši mou.

Ó hrajte! Je tu tak ticho...
Mám rád tu hymnickou bouři,
jež z duše Vám do tonů šlehá
hrou prstů nervosních.

Ó hrajte! Zimničně planou

mé oči, v spánky krev buší –
ó hrajte tu sonatu starou,
sonatu melancholickou.

Text známý v doprovod zpívat
nám budou pohledy duší:
sen, idylla, výkřiky bolu
to ticho rozvlní.

IDYLLA DUŠE

Květ chorobně bledý rozvil
ve zmlklém sadě mé duše,
ve stínu cypřiší.

Chlad večerů smutných vssával
a ovíván rouchy teskných nocí,
pil vonnou rosu jejich soucitu.

Před sluncem barbarským se zavřel.
Jen platonický měsíc políbit jej směl,
jen měsíc, bledou září diskretní.

Před ženou chvěl se. Hrůza vála
naň z nepřátelské duše její
a mámila jej prudká vůně těla.

Jej neutrhla ruka ženy,
by zas jej odvrhla a zašlapala v prach,
kvet smuten, sám a bojácný.

Za hradbou hřměla hymna žití
a její vlny k němu pluly
a on stál vždycky opuštěn!

Sen o duši spřízněné sníval
pod klenbou hlubokých nocí,
o duši, v kterou vdech' by všechnu vůni svou.

Ta nešla, nešla. Zmíral touhou
a ve smrtelné agonii
jak přelomený klesal k zemi.

Jej podávám tobě, blízká duše,
jenžs nepřicházel za úpalů slunečních

a nyní, v šeru, přišels přece.

Mdlá vůně jeho smutkem dýše
a vpíjejíce ji snít budem
a v očí svých se ztápět hlubinách.

NOC

V mrazivé měsíční záři,
jež v oceli do modra hraje,
na stole přede mnou revolver
se leskne ironicky.

Posměch to nad mojí bídou,
nad blouznivým bušením srdce,
nad celým životem, prací –
ten posměch jedovatý!

Beru zbraň do ruky. Jaká to

gravura jemná a antikvitní!
Styl vzkříšený starých mistrů
jak vítězně z ní svítí!

A cítím: sníh a mráz venku,
hlad s bídou plíží se zákeřně,
před mými dveřmi již číhají –
a v tobě zapomnění!

Tisknu zbraň k čelu. Jak hoří!
A ocel chladí to plání.
Tisknu ji horečně k čelu
a chci již konec, konec!

Jak všechny děti fin de siècle.
Mazlit se se svojí smrtí,
hrát s jedy a prachem a dýkou,
a přec jít dále v život!

LILIE

Byl večer teskný. Mdlá vůně
vadnoucích květů v tvých oknech
na rosu stříbrnou slita
v mé duši zmírala.

Kol nás to dusivé šero!
Tvá ruka se horečně chvěla.
A píseň nervosní touhy
nám v žilách tančila.

Řek' jsem: Ty lilie odnes,

jich výdech pad' dissonancí
do naší blouznivé písně;
ó prosím, odnes je!

Tys váhala, bledla jsi strachem.
Tys vstala, leč klesla jsi mdlobou.
A já je bezcitně spálil,
Tvé čisté lilie!

A plamen výsměšně zpíval
a šlehal jak dráždění hadi.
Oh, odpusť a zapomeň, odpusť,
žes plakat musela.

Já lilie nenávidím,
že zkalily oči Tvé pláčem,
však portrét Tvůj ověnčím denně
jich vonnou bělostí.

NÁLADA

Šeřík nám nad hlavou voní
a větvemi slunce jas stmívá
a komárů hudba monotonní
zdlouhavě, houpavě zpívá.

Umdlena polibky, touhou,
tak bledá v světlém svém šatě,
v mé nechalas bílou ruku svou dlouhou.

Je ticho. Vzpomínkou pouhou
minulost dýše na Tě.

Má duše vstříc vychází Tvojí
na vlnách hudby té monotonní,
jež zdlouhavě, houpavě zvoní.

TRPÍCÍ

II

Ty vaše oči jak černé lilie
se zavřely znaveně.
Oh, kdo ten kalich až na dno vypije?

Plyn dlouze zpívá, smutek spí v tom šeru.
Sním na vašem rameně.
A vaši ruku lehce ve svou beru.

Ó jak se chvěje bolestí nervosní

ta vaše ruka bílá!
Je chladná. Kde to lichotné teplo z ní?

A vaše bledost kontrastuje s vlasem,
v nějž noc své kouzlo vlila.
Ráz hodin... bolest neodchází s časem...

– Já hledal život bohatý, složitý,
jenž rythmem prudkým se chví
a v duši stigma nechává, prožitý.

U vašich nohou (u těch směšně malých)
jsem poznal to tajemství.
Nuž chcete? Spolu budem pít ten kalich.

V ZÁŘÍ

Dnes v noci podzim improvisoval
smuteční píseň na své housle lkavé.
– K pianu jdete? Zahrajte tu píseň.
Prosím Vás, zahrajte ji!

V těch rythmech vlá stesk hudby pohřební.
Váš altový hlas se dnes divně třese.
Smím pošeptat Vám něco? Slyšte tedy:
Já našel novou pravdu.

Již nelze žít! Nač žíti nadarmo?

Již nelze žít. To je má nová pravda. –
Při Vaší písni se tak lehko usne.
Nuž, buďte tady s Bohem!

PODZIMNÍ POZDRAV SLUNCI

I tebe dusí mlhy podzimní,
ty velké slunce, bože touhy mé!
Rozteklé, choré lezeš zbabělé,
kde hořela tvá síla v letních dnech,
triumfy světla, lásky pocely –
živoříš stářím bohů.

Přec miluji tě, bože sestárlý.
A plamen, kterým spočinulo jsi

na vinohradech, vracím tobě zpět
pozdravem bouřným, číši pozvedám
(tvá krev v ní svítí jasná plamenná)
a k tvému zdaru piji.

Ty přijdeš zase – leč já nečekám.
Mě mhy ty škrtí, vražedně se pnou
po myšlénkách mých, snech mých, vražedně
mi tisknou prsa, rozlet srážejí,
a rvát se musím, rvu se s rozkoší,
ať nahoře, ať vespod.

Jen jednou přijď, můj otče, jednou jen
ve slabé chvíli, v které podléhám!
A rozhoď světlo, šlehni do duše
a šlehni v moje oči sesláblé,
ať třeba oslepnou a zajásej:
Vstaň, nesu světlo, světlo.

Snad odhodím ty zbraně smrtící
a střesu s duše tíhu zoufalství.
Snad zastydím se nad svou slabostí. – –

I ty však klesáš, i ty podléháš.
Buď zdrávo, slunce, ve své slabosti,
buď zdrávo ve své síle!

PÍSEŇ

Divoký mák si natrhám
na poli zprahlém nejvíce,
pomněnky modré k němu dám,
jež u struh kvetou tesknice.

Na její lože nastelu
mák divoký, mák divoký!
Můj Bože, já tam nastelu
mák divoký, mák divoký!

Ať rdí se, cudná světice,

ať stud a vztek jí v tvář krev hnal!
Mák rudý rád mám nejvíce.
Vždyť krev jsem vždycky, vždycky dal!

Krvavě kvetla láska má,
jak krví plá má nenávist.
Umřela v krvi láska má.
Co slzami zrosila míst!

Ó ctnostná panno, světice,
můžete s pomněnkou si hrát!
Mák rudý rád mám nejvíce
a umím, umím pohrdat!

PO SYMPOSIU

Poslední číše porazila
básníka tragedií. Usnul
v objetí sněďé hetéry.

Filosof trochu povznesený
jazykem těžkým zpívá hymnus
božskému otci Panovi.

V plamenech slunce v tanci révy,
v propastné kráse všeho žití,
v nymfách a faunech zdráv buď Pan!

A štíhlá dívka bledých tváří
pokradmu stírá slzu s oka.
A filosof se ušklíbá.

Mně úzko je a vidím hasnout
Erota bledou gloriolu,
jak mizí v rudých červáncích.

Již zmizel Eros. Smutná dívko,
zapleť si vlasy, odejdeme.
Je třeba dnes se vyplakat.

Přitisknout k tváři tvář a dáti
společným slzám horce padat
na tvoje ňadra zrazená.

Mramory slavné chladně svítí.
A země mrazí. Třpytná rosa
se zachytá nám ve vlasech.

Zavřem se v sebe. Svět je chladný,
lhostejní bozi zledověli,

a v nás vře láva plamenná.

Vadnoucí růže ve tvém vlasu
v samotu naši budou dýchat
stesk kultu bohů v úpadku.

POHÁDKA MÁJE

Hle, svátek květů a bídy,
hle, svátek blouznivých duší
a bledě zjasněných nocí
a svátek slunce a smíchu –
proč pláčeš, Marketko?

Oh, věčný stín ve tvé jizbě
a bolest v kalných již očích.
A děcko na tvojich loktech
úsměvné, chtivé života
tesklivě vzpíná ručky.

Je mrtvo, co zpívalo v tobě
před rokem, dvěma, či stlumeno pouze?
Dnes žije jen, co trpí: tvé tělo,
tvá duše, jež zná jen kletbu
a nenávist a vztek.

A tvoje děcko. – Neměř hloub řeky
pohledem, v němž se smrt rve s žitím,
hleď výsměšně ve tvář světu
i cudným Helenkám a naivním básníkům
s očima zavřenýma.

Zpívej jim dotěrnou píseň
adventu svého a postu,
zpívej jim pamflet o Marii,
o zastínění Ducha Svatého
a o slepých a hluchých.

IMPROVISACE

Básníci bledé chudokrevnosti,
kteří jste teskný chrám svého umění
vyzdvihli mimo život!

Ubozí! Šílené extase dionysské,
fatalná tragika krásy
a hřmící rythmus ohnivých světů
šlehaly plameny k nebesům,
kterých jste neviděli.
Malí a shrbení, anaemičtí a bojácní
jste se chýlili k zemi

pro bezživotné květy asfodelů –
a nad vámi kvetly zázračné květy života,
nad vámi hořely vůně nové
a nová světla příliš silná pro vás.

I smrt vám byla mdlobou.

Mně však je vítězstvím a hymnem
hmoty, jež kvete a zpívá a hyne a rodí se znova,
pyšná metamorfosa věčného Pana.
Miluji slunce, jehož jste se tak děsili,
miluji sílu, jež tancuje lehce
a miluji západ rudý a žhavý,
slavné umírání Heraklovo,
západ rudý a žhavý.

O B S A H

Probuzení 13

Ve dvou 15

Trpící I 18

Sen 20

Blasfemie 21

Slavné jaro 23

Fin de siècle 25

Píseň života 27

Konec věku 30

U rakve 32

*** 34

Idylla duše 36

Noc 39

Lilie 41

Nálada 43

Trpící II 45

V září 47

Podzimní pozdrav slunci 49

Píseň 52

Po symposiu 54

Pohádka máje 57

Improvisace 59

POHÁDKY KRVE

vyšly po prvé v květnu

1898.

KAREL TOMAN

Soubor veršů

I

POHÁDKY KRVE

Úprava a vazba Františka Kysely

Vytiskla

Polygrafia v Brně

pro

nakladatelství Fr. Borový v Praze

1928

Prvých 600 výtisků je tištěno

na ručním papíře,

autorem podepsáno

a číslováno